

G A Z E T A

Wielkiego

Xięstwa

P O Z N A Ń S K I E G O .

Nakładem Drukarni Nadwornej *W. Dekera i Spółki*. — Redaktor: *A. Wannowski*.

N° 55.

W Poniedziałek dnia 6. Marca.

1843.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina. — Dwór Królewski jutro dnia 2. Marca przywdziewa żalobę na dwa tygodni po ś. p. J. K. W. Hrabi Lecce, bracie Naj. Króla obojga Sycylii, a na trzy dni po J. O. Xięciu Fryderyku Aug. Emilu zu Schleswig-Holstein.

Berlin, dnia 1. Marca 1843. r.

Pod niebytność W. mistrza obrządków,
von Arnim, Podczaszy.

Z Poznania, dnia 5. Marca.

Zwołany przez Naj. Króla szósty Sejm prowincjonalny Wielkiego Xięstwa Poznańskiego w dniu dzisiejszym mianowany Królewski Kommissarz, Naczelný Prezes Beurmann, uroczyście zagał; przyczém zbrany prowincjonalnym Stanom następujące Najwyższe dekreta propozycyjne objawione zostały:

My FRYDERYK WILHELM z Bożej łaski
Król Pruski etc. etc.

oświadczamy Naszym na Sejm Prowincjonalny Wielkiego Xięstwa Poznańskiego zbrany Stanom Nasze łaskawe pozdrowienie.

Pomni danego w Naszym dekreście zagajającym z dnia 23. Lutego 1841. przyrzeczenia, iż ku ożywieniu działań stanowych Sejmy wszystkich Prowincyj Monarchii co dwa lata zgromadzać będziemy, zwołaliśmy obecnie Nasze wiernie Stany celem odnowionego zajęcia się swą czynnością w zgodnym z ustawą organiczną sposobie. — Zwrót oka na ubiegłe od ostatniego ich zebrania dwa lata, czuła nas względem Boga napelnia wdzięcznością. — Mieliśmy w tym czasie pociechę zwiedzenia osobiście wszystkich niemal prowincyj Naszego Państwa, przekonania się o ich błogim wzroście pod opieką błogosławieństw pokoju i pracowitości i powzięcia wiadomości o ich życzeniach i potrzebach w skutek bezpośredniego do Naszych wiernych poddanych przemawiania. Wszędzie, gdzieśmy się zatrzymali, niesiono Nam najjaśniejsze dowody wylanéj miłości. Dowody te prawdziwą serce Nasze ojcowskie napawały słodyczą.

Oparci na téj miłości, pokładając radosną ufność w Bogu i Naszym ludu, nieprzestaniem poświęcać Naszej pieczołowitości sławie i całości ojczyzny, prawom i pomysłności wszystkich Stanów.

Używając nieprzerwanie pokoju zdołaliśmy w rzeczonym czasie zwolnić podatki Naszych wiernych poddanych. Allewację w podatkach, do której uczyniliśmy ostatnim Sejmom nadzieję, wysłuchawszy wpieryw zdań Naszych Stanów, wprowadziliśmy od dnia 1. Stycznia r. b. w wykonanie i podwyższyli do summy dwóch milionów Talarów. Zgodnie z życzeniem znacznej większości Sejmów zarządziliśmy użycie głównej ilości tej allewacji podatkowej na zmniejszenie ceny soli, chcąc przezto mianowicie uboższej klasie Naszych poddanych sprawić ulgę w obmyślaniu sobie jednej z najważniejszych potrzeb życia.

Przez odbyte z połączonemi stanów komitetami wszystkich Prowincyj pod koniec roku zeszłego w Naszej stolicy Berlinie narady, ziszczonym został wyrzeczony w Naszym zagajającym dekreście z dnia 23. Lutego 1841. zamiar utworzenia punktu zbiorowego prowincjalno-stanowej działalności, na którym w dotychczasowym systemie zbywało. Przedmiotem tych narad były nietylko bliższe określenia allewacji w podatkach, ale też połączone z nią ułatwienie rozciągnięto kolejami żelaznemi związku między prowincjami Monarchii, przy dopomóżce z funduszów skarbu, i udzielony już dawniej Sejmom do opinii projekt nader ważnej dla kultury krajowej ustawy względem korzystania z rzek prywatnych. W następstwie tych narad przysłała śródczasnie allewacja w podatkach do skutku. — Ustawa o użytkowaniu rzek prywatnych została, z uwzględnieniem życzeń i rad na rzeczonęj Stanów ostatecznej obradzie objawionych, przez Nas podpisana i będzie niebawnie wydana. — Nakoniec uczynione z tak wielką jednomyślnością przez połączone komitety, opinią poparte oświadczenie, utwierdziło Nas w postanowieniu, aby przywiedzenie do skutku związków kolejami żelaznemi, uznanych przez wszystkie Prowincje za nagłą potrzebę i za jeden z najważniejszych środków coraz silniejszego i dzielniejszego wzrostu państwa i dobrego bytu, ułatwić za pomocą służących Nam do użycia funduszów pieniężnych, a szczególnie przez przyjęcie rękojmi we względzie prowizyi od kapitałów zakładowych. Nasz Minister finansów zajęty jest wykonaniem tego zamiaru już to przez techniczne roboty przygotowawcze, już przez układy z przedsiębiorcami budowy

dróg żelaznych i pewni jesteśmy, iż zarząd Nasz przytem z zapalem przez mające w tym szczególny udział prowincje, powiaty, korporacje i prywatnych wspieranym będzie w miarę potrzeby śpiesznego i silnego popierania wielkiego dzieła przy pomocy funduszów skarbu, do której nadzieja wskazana.

Jeżeli wedle tego narady Komitetów najpomyślniejszy pod względem poszczególnych odnóg ich działalności objawiły skutek, nie możemy i przy tej sposobności nieoświadczyć powtórnie, iż oczekiwania, do jakich Nas duch i gorliwość tego zgromadzenia w ogólności upoważniały, sownie spełnione zostały, i że jednomyślne i oględne wejście w zamiary Nasze, równie jak zaufanie; okazane przez reprezentantów Stanów wszystkich Prowincyj do skierowanych ku pomyślności kraju usiłowań władz Naszych, wielkie nam sprawiło upodobanie.

Obracając się teraz do odpowiednich organizacji działań Sejmów prowincjalnych, miło Nam przypomnieć Sobie duch miłości i zaufania ku Nam, który pierwsze ich zebranie pod rządy Naszemi napelniał. Pragnąc z nieplonną nadzieją, ażeby duch ten górował zawsze w Naszych wiernych Stanach i żywo je zajmował przy naradzaniu się nad wymienionemi następnie przedmiotami, które pod ich troskliwie i gruntowne oddajem roztrząsanie, ściśle rozważonęj ich rady orzekujemy.

1. Nowa księga prawa karzącego

Gdy Nasz spoczywający w Bogu Najjaśniejszy Ojciec raczył był zarządzić rozpatrzenie praw karzących i w następstwie tegoż pierworys księgi prawa karzącego wedle opinii Naszej Rady Stanu ułożony został, pierworys ten kazaliśmy Naszym wiernym Stanom przelożyć.

Ażeby obrady nad tém ważnym i przestronnym dziełem pewniejszy i dobitniejszy wzięły kierunek i nie były za nadto wstrzymywane rozbiorem pojedynczych szczegółów, kazaliśmy z księgi prawa karzącego zebrać szczególniej ważne we względzie praktycznym główne punkta i z dołączeniem rozbiegających je uwag oznaczyć Naszym wiernym Stanom jako takie względem których przedewszystkiem i głównie zdanie swe wyrzec mają. — Mogą jednakoż Nasze wierne Stany roztrząsać i resztę osnowy rzeczonego pierworysu prawa i złożyć swą opinię.

Daléj kazaliśmy przesłać Naszym wiernym Stanom projekt ustawy o zaprowadzeniu księgi prawa karzącego wraz z uwagami, aby się w téj mierze oświadczyli.

2. Inne urządzenie podatku gruntowego w Prowincyi Poznańskiej.

W następstwie uwag, które Nasze na czwartym Sejmie Prowincjalnym zebrane wierne Stany nad projektami ustawy o inném uregulowaniu podatku gruntowego w Prowincyi Poznańskiej, regulaminu remissyi tegoż podatku i dwóch odnoszących się do rzeczonych ustawy instrukcyi poczyniły, projekta te zostały przerobione, a przytem i niektóre uwagami wywołane nowe postanowienia, bez którychby cel dobitnego uregulowania podatków Prowincyi nie był osiągniętym, za potrzebne uznane.

Gdy Nasze wierne Stany niemogły się jeszcze oświadczyć względem tych postanowień, umyśliśmy następujące przerobione projekta

ustawy o inném uregulowaniu podatku gruntowego w Prowincyi Poznańskiej,

regulaminu remissyi podatku gruntowego, instrukcyi względem układania katastrów podatku gruntowego i list bierzych pojedynczych zewnątrz związku gminnego położonych włości;

instrukcyi względem ustanawiania kontyngensów podatku gruntowego gmin miejskich i względem szczególnego rozkładania skontyngensowanej summy podatkowej,

instrukcyi względem ustanowienia kontyngensów podatku gruntowego gmin wiejskich i względem szczególnego rozkładania skontyngensowanej summy podatkowej,

przełożyć im do powtórnego naradzenia się i dołączyć do nich uwagi, z których Nasze wierne Stany przekonają się, iż wnioski, o ile cel stosownego uregulowania podatków dozwalał zostały uwzględnione i że temu celowi także wyszczególnione specjalnie w nich zmiany dawniejszego planu odpowiadają.

Polecamy Naszym wiernym Stanom powtórnie, ażeby ten dla dobra Prowincyi ważny przedmiot raz jeszcze troskliwie rozważywszy opinię swą do dalszej decyzji Nam podały.

3. Zliczenie w ogół czasu posiadania przez spadkodawców i przez spadkobierców przy dochodzeniu potrzebnego ku wykonywaniu praw stanowych trwania posiadzielstwa nieruchomości.

Zawarte w ustawach o urządzeniu Stanów Prowincjalnych postanowienie, wedle którego przy wysledzaniu potrzebnego do obieralności na Deputowanego Sejmowego we wszystkich Stanach dziesięcioletniego czasu posiadania nieruchomości, gdy ta w linii wstępnej lub zstępnej jest odziedziczona, czas posiadania przez spadkodawcę i przez spadkobiercę w ogół zliczonym być może, skłonni jesteśmy rozciągnąć także do innych odziedziczeń w posiadzielstwie nieruchomości, w ten sposób, ażeby przy obrachowaniu potrzebnego dziesięcioletniego posiadania nieruchomości w każdym przypadku dziedziczenia czas posiadania przez spadkodawcę i przez spadkobiercę razem był liczony. Tym końcem kazaliśmy Naszym wiernym Stanom przełożyć dołączony tu projekt ustawy w tym przedmiocie i oczekujemy ich z nim opinii.

4. Prawa obywatelskie poszlakowanych osób.

Gdy wedle Ordynacyi miast z dnia 19go Listopada 1808. § 15. miejskie polega na prawie sprawowania procederów miejskich i posiadania nieruchomości w okręgu miasta, zaczęm z zawartemi w Zebraniu dodatkowych postanowień z dnia $\frac{1}{14}$ Lipca 1832. modyfikacjami także poszlakowani, od praw honorowych obywatelskich wyłączeni, miejskie uzyskać winni. Nieprzyzwoitość, ażeby wedle tego i człowiek skażony używał tytułu honorowego obywatel, była na przeszłym Sejmie powodem Naszym wiernym Stanom Królestwa Pruskiego wniesienia o uchylenie tego tytułu, w skutek czego wydaliśmy ustawę z dnia 18go Grudnia 1841. Zbiorem praw ogłoszoną. W następstwie kilkakrotnych wniosków o dalsze ustawy téj rozciągnięcie, żądamy przy terażniejszym zgromadzeniu Sejmów opinii interessowanych Stanów: czyli ustawa ta we wszystkich Ordynacjach miejską z dnia 19. Listopada 1808. nadanych miastach ma być zaprowadzoną?

Dla tych miast, w których przejrzana Ordynacja miejska obowiązuje, niemoże być wprawdzie rzeczona ustawa w ogólnej swéj treści stó-

sowaną, kiedy wedle §fu 14go pierwszej miejskie w ogólności tylko osobom nieposzlakowanym udzielać wolno, a zatem poszlakowani wprawdzie miejskie nieruchomości nabywać i procedery miejskie sprawować mogą, nigdy zaś miejskiego uzyskać i tytułu honorowego obywatel używać niemogą. Wedle tego okazuje się jednak co do wnoszonych do kass miejskich opłat uwzględnienie poszlakowanych przed nieposzlakowanymi, ile że ostatni przy pozyskaniu miejskiego opłacać muszą zwyczajną pod nazwą opłat za prawa obywatelskie daninę, od której pierwsi są uwolnieni.

Wniesiono więc o postanowienie,

iż ci, którzyby wedle §fu 15go przejrzanéj Ordynacyi obowiązani byli w miarę objętości swego procederu i posiadania nieruchomości nabyć miejskie, będąc nieposzlakowanymi, o ile jako poszlakowani są do tego niezdolnymi, wszelakoż równą wartość za zwyczajną w miejscu opłatę za prawa obywatelskie złożyć mają być obowiązani.

W tym względzie oczekujemy wniosku Naszych wiernych Stanów.

5. Wyłączenie do wolnego użycia potrzebnej pościeli przy spełnianiu eksekucyi.

Zebrane na siódmy Sejm Prowincyalny Stany Prowincyi Pruskiej wniosły:

o rozszerzenie postanowienia rozkazu Naszego spoczywającego w Bogu Najjaśniejszego Ojca z dnia 13. Grudnia 1836. (Zbiór praw na rok 1837. str. 1.) w ten sposób:

ażeby przy spełnianiu eksekucyi także mężom — w przeciwstawieniu ich żoń, do których się rzeczony rozkaz odnosi — potrzebną pościel pozostawiano.

W udzielonej rzeczonym Stanom Prowincyalnym Odprawie Sejmowej z dnia 7. Listopada 1841. objawiliśmy im skłonność Naszą przychylenia się do ich wniosku i stósownie do tego kazaliśmy ułożyć dołączoną ustawę wraz z powodami, chcemy jednakże, zanim jéj Najwyższą udzielimy sankcję, powziąć w téj mierze opinię Naszych wiernych Stanów.

6. Przedaż zboża na pniu.

Po zniesieniu na wniosek Naszych wiernych Stanów Prowincyi Wefalskiej, Naszym roz-

kazem z dnia 22. Maja 1842. [Zbiór praw str. 200.] (str. 282.) dla téjże Prowincyi zawartych w §. 12. Tyt. 7. Cz. II. i w §. 594. Tyt. 11. Cz. I. Powszechnego Prawa Krajowego ograniczających przepisów względem przedaży zboża na pniu i przyszłego przybytu (przysporu), kazaliśmy także dla reszty Prowincyj Naszej Monarchii, w których Powszechne Prawo Krajowe obowiązuje, ułożyć przez Ministerium Stanu ustawę względem zniesienia rzeczonych przepisów, i przesłać ten projekt wraz z należącemi doń powodami w załączeniu Naszym wiernym Stanom do roztrząśnienia i opinii, oświadczając im zarazem, iż nie jest Naszym zamiarem, zaprowadzić przełożoną ustawę w tych Prowincjach, których Stany nie życzą sobie zmiany Powszechnego Prawa Krajowego.

7. Konieczna subhastacya w celu uskutecznienia działów.

Paragraf 2. No. 3. ustawy tyczącej się processu subhastacyjnego z dnia 4. Marca 1834. (Zbiór praw str. 39.) [str. 53.] wywołał wątpliwość, czyli jest rzeczą usprawiedliwioną, ażeby przedsięwziętą być mająca na wniosek jednego z współwłaścicieli w celu uskutecznienia działów konieczna subhastacya jako taka z swemi skutkami także na szkodę dzierzawców, najemców i hipotecznych wierzycieli miała miejsce. Z tego powodu zażądaniem zostało sprawozdanie Ministeryi Stanu, tudzież opinia Rady Stanu; przełożony w téj mierze projekt ustawy wraz z należącemi doń uwagami przesłaćmy Naszym wiernym Stanom celem udzielenia opinii.

8. Mianowanie komitetu mającego udział w czynnościach uregulowania pieczy nad ubogimi.

Ustawa o obowiązku pieczy nad ubogimi zarządziła niezwłoczne utworzenie stowarzyszeń opiekujących się ubogimi, gdzie dotąd nieistnieją, zastrzegając jednakże urządzenie ich bliższemu ustanowieniu po wysłuchaniu Naszych wiernych Stanów. Ażeby więc przy przygotowaniu uczynić się mających w tym celu Naszym wiernym Stanom propozycyi, szczególniej przy rozbieraniu kwestyi: czyli i w jakim sposobie pieczę nad ubogimi z niektórymi w Prowincyi już exystującemi instytucjami stanowemi połączyć należy? tudzież przy naradzaniu się nad rozporządzeniami, jakie ku

tymczasowemu dopełnieniu oznaczonego w §. 9. rzezonej ustawy obowiązku mają być wydane, przybranie Deputowanych stanowych nastąpić mogło: wzywamy niniejszem Nasze wierne Stany, ażeby tym końcem na przeciąg czasu aż do następnego Sejmu Prowincyalnego mianowały komitet albo utworzyły wedle ustawy z dnia 21. Czerwca 1842. komitet lub ustanowić się w nim mający ścięsniony wydział poleceniem zaopatrzyły.

Czas sejmowy naznaczyliśmy na cztery tygodnie i zostajemy zresztą Naszym wiernym Stanom miłościwie przychylnymi.

Dan w Berlinie, dnia 23. Lutego 1843.

podp Fryderyk Wilhelm.

podp. Xiążę Pruss.

Boyen. Mühler. Nagler. Rother. Hr. Alvensleben. Eichhorn. Thile. Savigny. Bodelschwingh. Hr. Stolberg. Hr. Arnim.

Do zebranych Stanów na Prowincyalny Sejm Wielkiego Xięstwa Poznańskiego.

Wiadomości zagraniczne.

F r a n c y a.

Z Paryża, dnia 24. Lutego.

Xiążę Ferdynand Koburg - Kobari w ciągu kilku dni w Paryżu oczekiwany; ślub jego z Xiężniczką Klementyną dopiero po Wielkiejnocy nastąpi.

Wczoraj członkowie lewej strony walne odbyli zgromadzenie, zajmując się pytaniem tyżącym się tajnych funduszów. Postanowiono wnieść poprawkę, stósownie do której żądany kredyt o 100,000 fr. ma być zmniejszony. — Dziennik Sporów twierdzi, że wniosek ten redukcyjny tylko o 50,000 fr. wspomina i że Pan Lacrosse go zaproponował. Z drugiej strony zdaje się, że deputowani ostatniej prawej i ostatniej lewej w tém się zgodzili, aby wnieść pod-poprawkę téj treści, że Izba nie posiada więcej zaufania ku ministrom z dn. 29. Paźdz. Chcą tylko pod tym warunkiem, jeżeli poprawka ta będzie przyjęta, głosy swoje z głosami innych członków połączyć.

— Kommissyja dla tajnych funduszów dzisiaj znowu odbyła posiedzenie, aby słuchać sprawozdania P. Viger, które zupełnie na korzyść ministrów wypadło, kiedy, jakem Panu już

doniósł, członkowie kommissyji postanowili, ażeby większość i mniejszość oddzielnie zasady i zdania swoje w sprawozdaniu wyluszczyły. P. Viger, jako organ ministryjalnej większości, wynurzył swe nieograniczone zaufanie do polityki gabinetu i wniósł o uchwalenie całkowitego kredytu.

P. Lacrosse, jako sprawozdawca mniejszości i opozycyi, wniósł o następujący dodatek do sprawozdania: »Votum tajnych funduszów samo przez się, co do zasady, nigdy nie było przedmiotem sporu w oczach mniejszości kommissyji. Środki aby zabezpieczać potrzebny dozór nad machinacyjami i zamachami, zagrażającemi bezpieczeństwu państwa i życiu Króla, są niestety! (zdaniem jęj) każdemu rządowi potrzebne. — W parlamentarnym względzie oświadczyli członkowie mniejszości, jedni, że przez uchwałę tajnych funduszów bynajmniej nie chcą dać dowodu zaufania na korzyść gabinetu; drudzy, że takowy dowód systemowi rządu w ogólności dać się wzbraniają; nareszcie wszyscy, że zmniejszenia summy żądanej o 100,000 fr. pragną. W ich duchu to zmniejszenie ma być oraz skazówką braku zaufania.«

Nastąpiły więc żywe rozprawy, aż nareszcie sprawozdawca ministryjalny jutro przed zaganieniem publicznego posiedzenia Izby raz jeszcze rzecz swoją wytłómaczyć przyobiecał.

A n g l i a.

Z Londynu, dnia 22. Lutego.

Chociaż główną chorobą Anglii, co do materialnych środków jest tylko tak nazwane embarras de richesses, t. j. nierówny podział, częstkowe zatamowanie, mogące znowu być w ciągu niewielu lat przez mądrość i czynność w regularny obieg wprowadzonóm, nie można przecie także i nader złowieszczych znaków moralnego upadku nie uznać. Nienaturalne przestępstwa mnożą się okropnie przed sądami policyjnemi. Dwudziestu konstablerów pełni dzień i noc służbę w królewskich parkach, aby przy najmniej te publiczne miejsca z ohydnych przestępstw oczyścić. Jeden wypadek tego rodzaju zajmuje teraz uwagę publiczności w najwyższym stopniu. Jednym z obżałowanych jest Stacey, służący u Sir Fryderyka Roe, który niedawno temu był pierwszą osobą policyjną na Bow-street. Drugi jest nieznan, ale go mianują bogatym Baronetem, deputy lieutenant

w hrabstwie; okazało się także, iż mu służy prawo bywania u dworu; jaka ohyda! Że jednakże przykro jest wdawać się w takowe dyskusye, wolę o zepsuciu w ogólności pomówić! Szybko po sobie następujące przypadki Margrabi Hertforta, Lordów Frankforta i Huntingtowera dowodzą, że zgnielizna przewagę bierze; nawet syn szanownego i znaczny wpływ w Izbie wyższej mającego Whiga nie wstydi się żyć publicznie z właścicielką domu nierządnic, znaną Panną Edmonds, uwikłaną także w procesie Lorda Huntingtowera. Nie są to figle Tom Jonesa, skutki młodej i burzliwej krwi, albo igraszek Margrabi Waterforda; jestto jawny występki i nieszczęsna podłość. Zważając zaś, jak dalece Anglik stósuje się do arystokracji, łatwo pojąć można, jak zgubnie tak niebezpieczne przykłady jawnych bohaterów nieczoty, szalu i rozpusty na cały naród wpływać muszą! Głównej przyczyny złego, podkopującego wszelkie zasady domowego wychowania, w zbytkach tutejszych służących szukać należy. Raz stroją ich w mundury, aby ich służebność tém jawniej okazać, i to w pyszne liberye, które im się bardzo podobają; dalej tyle ich trzymają, że żaden z nich nic nie ma do roboty, a dozoru także żadnego nie ma, bo wszyscy w tém się zgadzają, że Panów swoich ile możliwości podbierać i oszukiwać trzeba. Poniżenie, próżność, lenistwo, nieuczciwość, połączone z zupełną ciemnotą, jakichże ślicznych nie dostarczają obrazów dla dzieci domu! Niesłusznieby było, gdybyśmy pewnego stopnia moralnej rzeskości nawet pomiędzy większością po wsiach mieszkającej szlachty, wyższej klasy miejskiej, dissenterów, armii lądowej i morskiej przyznać nie chcieli, ale i tego zaprzeczać nie można, że i tu zgnielizna okropnie się szerzy. Od dołu rzecz ta jeszcze straszliwszą się okazuje. Pod dawniejszym prawa Drakona, gdzie wszystkie niemal przestępstwa szubienicą karano, uwalniano przynajmniej towarzystwo od zarażających żywiołów. Teraz zaś, gdy kary złagodzone, tworzą więzienia prawdziwe zakłady zepsucia, gdzie się zbrodniarz w tém doskonali, czego jeszcze nie umiał, a po zupełnym wydoskonaleniu puszczają go znowu pomiędzy towarzystwo ludzkie. Okropniejsze jeszcze — dosyć jest przeczytać sprawozdanie komisyi Molesworthskiej o tym przedmiocie — było zepsucie i roz-

bestwienie pomiędzy do Australii wywiezionemi osobami, dla czego téż kraj ten od owéj zarazy uwolniono. Mimo jednak tak głęboko zakorzenionego złego nie można o środkach zaradczych rozpaczać. Szlachta po wsiach musi do prostego, naturalnego trybu życia powrócić i dobrym przykładem do ograniczenia niepotrzebnego zbytku zachęcać. Gdzie synalkowie herb rodowity znieważają, należy ich wydziedziczyć i innych sobie przez przysposobienie przybrać. Najglówniejszą przecież rolę kościoł w podziale otrzymać musi, który nieco zadługo drzymał; przeciera on sobie jednak oczy i nie jeden już znak życia objawia. Trzeciem źródłem zepsucia jest stan sądownictwa. W sądzie kryminalnym znajdują się adwokaci, którzy zbrodniarza per fas aut nefas bronią, życie prywatne wszystkich na świadki przywołanych osób roztrząsają, którzy, gdzie prawda nie wystarcza, do oszczerstw się uciekają, fałszywych świadków regularnie przed obradami sądowemi wyuczają, i w swoich, ogniem tchnących mowach, miłosierdzia dla zbrodniarza żebrzą. Jeżeli jednak mimo to wszystko ma który szczęście lub nieszczęście być powieszonym — im ohydniejsza zbrodnia, tym ważniejszym staje się zbrodniarz — wtedy przychodzą znakomici Panowie i znakomite damy dla zobaczenia tego sławnego męża, filantropiczne kwakierki radzą o jego zbawieniu duszném i pełne miłosierdzia, radeby dyabła jego własności pozbawić i t. d. Jakąż godność, jaki pożytek może tam karne postępowanie przynieść? Skala kar jest tu w odwrotnym stósunku; kara śmierci jest najłagodniejsza i najprzyjemniejsza, potem następuje deportacya do zdrowego klimatu z użyteczną pracą, gdzie zaradczy człowiek nawet uszczęśliwić się może; najprzykrzejszą zaś jest kara więzienia; ci, co po trzechletniém uwięzieniu przy »pracy przymusowej« do domu wracają zwykle unoszą z sobą tylko skolatane zdrowie i widok rychłej śmierci. Wdać się w proces cywilny jest w najwięcej przypadkach to samo, co wpaść w ręce rabusiów; ci prócz tego przynajmniej każdego szybko wyexpedują, podczas gdy adwokaci i sędziowie klienta swego przez kilka lat w szponach swoich trzymać mogą. Ostatnim środkiem nakoniec musi być konieczne inne urządzenie kar i więzień. Jeżeli zbrodniarzy swoich wieszać nie chcą, muszą ich

wychowywać, a gdzie to się nie da zrobić, przynajmniej pod dozór policyjny oddać. Wiele, bardzo wiele jest tu do roboty, ale — nie jeszcze nie ma straconego.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — Z pewnych źródeł donieść możemy, że Reprezentanci miasta Poznania, a mianowicie na wniosek dwóch godnych członków téjże reprezentacji, deputowanym swoim na Sejm następujące cztery wnioski uczynić polecili:

- 1) O wolność druku, z odpowiedzialnością autora;
- 2) o rozprzestrzenienie reprezentacji prowincjonalnej, a mianowicie o przypuszczenie Stanu Uczzonego do reprezentacji narodowej;
- 3) o publiczne postępowanie w sprawach cywilnych i kryminalnych, w obradach sejmowych, i miejskich;
- 4) o zniesienie monopolów dotychczasowych, a mianowicie monopolu solnego.

ORATORIUM ROSSINIEGO.

Drugi to już raz w tym roku amatorowie muzyki wykonywają w sali Bazaru Poznańskiego oratorium „Stabat mater“ Rossiniego. — Trefuisie z dworu Ludwika XV. wynaleźli kiedyś dodatek do modlitwy błagalnej, którą kościół wznosi w wielkie uroczystości: „od powietrza, głodu i t. d. obiadów trafunkowych i koncertów amatorskich, zachowaj nas panie!“ Wolno było żartować francuskim trefuisiom, bo każdy ma swoje rzemiosło, ale my dzisiaj, z innego już stanowiska na amatorów muzyki wykonywających Oratorium Rossiniego, zapatrywać się będziemy. — Chóry kościelne, ułożone przez wielkich mistrzów, są w muzyce tém, czém pieśni Dawidowe w poezji — a tak w uroczystości narodowe, w spośród religijnych obchodów, na pogrzebach wielkich ludzi, generałów, artystów (Napoleona, marszałka Mortier i Belliniego) amatorowie i artyści, te świeczniki naszej epoki, w której promienie geniuszu i talentu a nie chafty na kołnierzu ludzi odznaczają, zabrzmieli nieraz już podobnym chórem wśród Paryża, Drezna, a nawet i Warszawy. — Stabat mater Rossiniego jest jedną z najwznioślejszych kompozycji w tym rodzaju. — Cały Paryż, a raczej świat umysłowy z całej Europy w Paryżu się znajdujący) oddał hołd wielkiemu kompozytorowi a poklask — głosem Rubiniego, Panny Julii Grisi i innym co potra-

fili przejąć się dostatecznie duchem téj kompozycji. — Nie mógł się kusić nasz Poznań w wyrównaniu co do wykonania, ale zażądał także oddać cześć winną sztuce a szczególnie, przynieść pomoc młodzieży na wykształcenie umysłowe wsparcia pieniężnego potrzebującej; téj młodzieży co jest jedyną nadzieją naszą! — Cześć więc tym co podszepnęli myśl tak szlachetną Poznaniowi. Pierwszego razu, wśród wesółych rozrywek zapust, zabrzmiiała ta smętna muzyka, a słuchacze dość liczni sprowadzeni po większej części do miasta, aby usłyszeć zagranicznego sławnego artystę zgromadzili się dość chętnie na salę Bazaru, i chociaż nie każdy zdał sobie sprawę z wrażeń, których doznał słuchając téj muzyki, do wzniolejszych i umiejętniejszych należącej, a nie jeden za smucił się nawet szczerze tém „memento mori,“ wśród piosenki Don-Juana, dosyć talarów i czerwonych złotych spadło przecież na tace, którą przy drzwiach podawały delikatne Polek dżonie. — Muzyka tego Oratorium, za poważna na Zapusty nie równie lepiej oceniana być mogła w czasie na rozmyślanie i na post przeznaczonym! — W istocie, chociażby przez kilka tygodni na rok rozmyślać kto nie chciał, i staropolskim zwyczajem udzielać więcej niż zwykle wsparcia swym bliźnim nie miał przedsięwzięcia, śpiew: o matce zaplakanéj i boleśnej, pieśń ta poruszyłaby przecież odrętwiałe wnętrzości jego, przywołując na pamięć wiersz naszego poety — o wielkich trzech krzyżach i o męczeństwie czterech zgonów! —

Dnia 1. Marca b r wznowili więc amatorowie Oratorium Rossiniego w celu równie dobroczynnym. — Śpiewali bieglej niż za pierwszym razem, a głos ich lepiej się nawet wydawał .... w nawpół pustej sali.

Ażeby ocenić wzniosłą kompozycję muzyczną, trzeba być w istocie biegłym muzykiem, lub przynajmniej mieć jasne estetyczne pojęcie o piękności i o sztuce ... Tego trafnego oceniania, ani od innych ani od siebie wymagać nie możemy, gdyż talenta muzyczne rzadsze są jeszcze dotychczas u nas, niż gdzie indziej, chociaż zjawił się już nam Chopen i Lipiński na tym horyzoncie, wniście do tego źródła, z którego się sączy boska melodyja orzeźwiająca jak rosa, a niosąca ulgę cierpieniom jak łez strumienie. — Ażeby więc ocenić dostatecznie utwory Rossiniego i innych mistrzów potrzeba mieć uczucie znawcy, lecz aby przynieść talara w pomoc uczącej się biednej młodzieży, (co jak mniemamy lepiej kiedyś od nas, sztuki pojmować będzie,) trzeba mieć tylko uczucie obywatela! — Ale Liszt już odjechał, a my zwyczaj tylko sławie uświęconéj cudzoziemską powagą zwykliśmy dawać wiarę, — z resztą, karnawał już się skończył — po balach nastą-

piły katary — suchoty płuc, muzu lub kie-szeni, — cóż więc dziwnego, że sala Bazarowa była pustą? — Rossini w istocie, jako twórca z oświecenijszej epoki, nie ma daru, którego przypisywano grającemu wśród borow Orfeuszowi. Lecz kiedy już Orfeusz nie zstępuje na ziemię, aby nauczać i poruszać stworzenia (co tylko zaraz po potopie, po wyjściu licznych par z arki się zdarzyło), starajmyż się pojmwac Rossinich. — Już tradycyjnie podawane pieśni Orfeusza powinny nas być do tego stopniowego przejścia przygotować... lecz może być, że gdy on śpiewał Helladzie — nasza Sarmacia nie dosłyszała go przez góry, i dla tego potrzebuje komentarzy do zrozumienia jego następów! — Kiedy mówimy Sarmacyja, nie znaczy to wcale, aby na żadnym punkcie tej przestrzeni wznioślejsze utwory muzyki nie miały być cenione i pojmwane. — Już kilkanaście razy w Warszawie pod przewodnictwem P. Elsner, a przy pomocy zacnych obywateli i współczuć ogółu, wykonane zostały w kościele Ewangelickim — wielkie Oratoria do których kilkaset głosów wchodziło, a z których znaczny przychód na szpital, Sale ochrony i wsparcie bliźnich był obracany. — Godnym jest uwagi, że obywatelstwo miasta Warszawy, miasta odurzonego przez półroczną prawie zabawę kołowrotem, na podobne cele rocznie do 93,000 (rachując przez przecięcie) składa na ołtarz cierpienia — Przyjemnie nam się spodziewać, że i Poznań, jak pod wielorakimi względami tak i pod tym przyjdzie do poznania. — Tym czasem składamy publiczne podziękowania szesdziesięciu kilku cudzoziemcom płci obojga co po dwakroć przez chrześcijańskie i falantropiczne uczucia, podali rękę miłosierną potrzebującej wsparcia naszej młodzieży, trudząc się kilkakrotnie na próby i koncerty ze szlachetną bezinteresownością — damom niemieckim składamy tu szczególnie dzięki! — Miło nam też było widzieć jedną ale utalentowaną Polkę wśród kilkudziesięciu cudzoziemców, dwie polek — wyciągających przy wnijsciu piękne rączki po wsparcie dla nieszczęśliwych braci, i jednego Polaka nie-szczędnego osobistych trudów i ofiar, aby ten łód raz przełamać i zachęcić innych do wykonywania podobnych pomysłów godnych człowieka, artysty i obywatela!

Po odrzuceniu wydatków na druki afiszów, biletów, na światło i t. d. drugi koncert Poznański przyniósł około 50 Tal.

Wł. Wężyk.

KSIĄZKA JUBILEUSZOWA
dla użytku wiernych podczas Jubileusza

w miesiącu Kwietniu r. b. rozpocząć się mającego, drukuje się u podpisanego i wyjdzie jeszcze w tym miesiącu. Cena egzemplarza na pięknym białym papierze wynosi 1 zlp. Kto naraz 60 egzemplarzy bierze, dostanie 10 bezpłatnie w dodatku. Zamówienia przyjmuje podpisany w swej księgarni w Poznaniu w Bazarze; i osobom zamiejscowym, skoro najmniej 60 egzempl. żądanych i zapłata dołączoną będzie, takowe pocztą na swój koszt prześle. — Prózne listy niefrankowane nieprzyjmują się.

Poznań, dnia 2. Marca 1843.

W. Stefański.

Podaje się niniejszemu do wiadomości publicznej, że Guilhelmina Heintze z Mullaków tu z Poznania, po dojściu dnia 4. b. m. pełnoletności i po skończeniu przeto prowadzonej nad nią dotąd opieki, układem z dnia 4. bież. mies. z małżonkiem swoim, piekarzem tutejszym Janem Heintze sądownie zawartym, wspólność majątku i dorobku wyłączyli.

Poznań, dnia 25. Lutego 1843.

Król. Pruski Sąd Ziemsko - miejski.

Pan Hrabia R. Berwiński, który dawniej zwiedzał uniwersytet Berliński, wezwany jest, ażeby o miejscu swojego terażniejszego pobytu doniósł.

Karól Bernstein

w Berlinie, ulica Behrenstrasse Nr. 32.

Wieś **Jablonka**, w Królestwie polskiem, w obwodzie Konińskim, od granicy W. Xięstwa Poznańskiego milę jedną, od spławnej rzeki Warty mil dwie położona, jest do sprzedania. Zawiera około 2,000 mórg roli, z inwentarzem i budynkami gospodarczymi w najlepszym stanie. — O bliższych warunkach sprzedaży, jakoteż anszlagu tej wsi dowiedzieć się można u właściciela w Poklatkach w powiecie Średzkim, mil 2 od Poznania mieszkającego.

Mój tegoroczny spis cen
nasion

przyłączony będzie dnia 7. Marca r. b. do Nr. 56. tej gazety, na który zwracam uwagę szanownych konsumentów.

Fryderyk Gustaw Pohl

w Wrocławiu, ulica Schmiedebrücke Nr. 12.

Skład chmielu.

Tanio nabyte różne dobre gatunki chmielu w znacznych ilościach, stawiają mnie w możności ofiarowania ich na sprzedaż w cenach umiarkowanych.

Poznań, dnia 24. Lutego 1843.

J. B. Kantorowicz,

przy moście Tumskim.